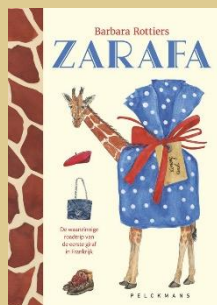

Inspiratiefiche

door Jochen Van Aken

Zarafa

Auteur en illustrator: Barbara Rottiers

Uitgever: Pelckmans

Over de maker

Barbara Rottiers is een Vlaamse auteur en illustrator die zich sinds enkele jaren volledig toelegt op documentaire kinderboeken. Na een loopbaan bij de VRT, onder meer als radiopresentatrice en programmamaakster bij Radio 1, verlegde ze haar focus naar schrijven en beeldend vertellen. Ze combineert historische en biografische onderwerpen met een toegankelijke stijl voor een jong publiek. Haar boeken combineren feitelijke nauwkeurigheid met een originele, visuele en speelse vertelwijze. Recente titels zijn “De H van Humboldt”, over ontdekkingsreiziger Alexander von Humboldt, en “Leve Astrid!”, waarin ze het leven van Astrid Lindgren belicht. In 2024 verscheen “Zarafa”, het waargebeurde verhaal van de eerste giraf in Frankrijk. Rottiers volgde opleidingen in audiovisuele kunsten en illustratieve vormgeving.

Korte inhoud

“Zarafa” vertelt het opmerkelijke én waargebeurde verhaal van de eerste giraf die in 1827 voet zette op Franse bodem. Het jonge dier, gevangen in Soedan en geschonken door de pasja van Egypte aan koning Karel X, maakt een indrukwekkende reis: via Caïro en Alexandrië per schip naar Marseille, gevolgd door een voettocht van 880 kilometer tot in Parijs. Barbara Rottiers brengt deze tocht tot leven met een mix van historische feiten, knappe beschrijvingen en heel wat humor. Af en toe laat ze Zarafa zelf aan het woord, waardoor de lezer het avontuur door de ogen van de giraf beleeft. Tussen de hoofdstukken door verweeft Rottiers persoonlijke observaties, zoals ontmoetingen met hedendaagse giraffeverzorgers en herinneringen aan haar eigen reizen naar Afrika.

Cover

- Toen je de cover van het boek en de titel voor het eerst zag/las, en je nog niets had gelezen, wat dacht je toen? Waarover ging het boek precies gaan? Wat voor soort boek verwachtte je precies?
- Hoe kwam je aan deze verwachtingen? Zijn deze verwachtingen uitgekomen, na het lezen van het boek? Waarom wel, waarom niet?

Het boek kreeg de titel “Zarafa” mee, wat op zich niet gek veel prijsgeeft over het verhaal zelf. De ondertitel (“De waanzinnige roadtrip van de eerste giraf in Frankrijk”) doet dit wel.

- Wat waren je verwachtingen bij het lezen van deze ondertitel? Dekt deze titel de lading? Past deze ondertitel bij het verhaal?
- Mocht je een nieuwe titel moeten bedenken, met welke titel zou je dan op de proppen komen? Wat maakt van een titel een goede titel? Moet een titel duidelijk zijn of net een beetje mysterieus? Moet een titel al iets over het boek prijsgeven of moet een titel zo vaag mogelijk blijven?

De cover van “Zarafa” toont Zarafa de giraffe zelf. Verder staan er nog een aantal andere zaken afgebeeld (een baret, een typisch Frans hoofddekseel, een handtas, wandelschoenen...).

- Kan je al deze voorwerpen aan het verhaal van de giraffe koppelen? (Zarafa trekt naar Frankrijk, naar Parijs om precies te zijn, de wandelschoenen verwijzen naar de wandeltocht die Zarafa heeft moeten afleggen...) Waarom zou Rottiers er precies voor gekozen hebben om Zarafa in cadeaupapier gewikkeld af te beelden? (Zarafa was een geschenk voor de toenmalige koning van Frankrijk).
- Hoe zou jouw cover er precies uitzien, mocht jij de cover mogen ontwerpen? Wat zou je anders doen? Waarom precies? De titel van het boek heeft het over een “waanzinnige roadtrip”, maar op de cover merk je daar weinig van. Hoe zou je de cover aanpassen, mocht je de roadtrip van de giraffe duidelijk willen tonen? (Deze opdracht kan ook een creatieve opdracht worden. De Leesjury-leden ontwerpen dan een nieuwe cover / eventueel ook een nieuwe titel voor “Zarafa”).

Illustraties

Illustraties in een boek hebben verschillende functies. Ze kunnen de tekst ondersteunen door te laten zien wat er gebeurt, maar ook extra informatie of sfeer toevoegen. Soms helpen ze om moeilijke stukken beter te begrijpen of maken illustraties het verhaal levendiger en spannender. In “Zarafa” zijn de illustraties gemaakt door Barbara Rottiers, de auteur zelf, waardoor beeld en tekst nauw bij elkaar aansluiten. Ze geven niet alleen een indruk van hoe Zarafa en haar reis eruitzagen, maar brengen ook humor en details die de lezer misschien niet direct uit de tekst haalt.

- Vertellen de illustraties iets extra dat niet in de tekst staat? Herhalen de illustraties vooral wat in de tekst staat, of voegen ze nieuwe informatie toe?

- Hoe helpen de illustraties jou om je de reis van Zarafa beter voor te stellen? Zorgen de illustraties ervoor dat je het verhaal spannender, grappiger of ontroerender vindt? Hoe zou het verhaal zijn zonder illustraties? Zou je het dan even graag lezen? Zijn er zaken die je minder goed zou begrijpen? Zaken die je jezelf maar moeilijk visueel kan voorstellen wanneer je het boek las?
- De illustraties van Barbara Rottiers zijn erg vaak heel grappig / eerder humoristisch. Welke afbeelding vond je zelf erg grappig / goed gevonden? Zijn er afbeeldingen waarvan je voelt dat ze een grap bevatten, maar waarvan je de grap niet begrijpt / doorhebt?
Mogelijke voorbeelden van humoristische afbeeldingen (selectie, kies vooral illustraties die je zelf erg leuk / grappig vond): pagina 36/37 (de angst van het toestelturnen tijdens de turnles op school), pagina 22 (de verschillende 'girafferecensies' van bekende, historische figuren uit de Franse geschiedenis, de grap bij Jeanne d' Arc - 'Ik sta helemaal in vuur en vlam'), pagina 51 (verbeelden van de uitspraakcoëfening 'de koetsier poetst de postkoets'), pagina 62 (de verwijzing naar het gedicht 'Dikkertje Dap' van Annie M.G. Schmidt), pagina 88 en 89 (de verbastering van het Franse volkslied) ...
- Vind je de illustraties mooi? Wat spreekt je erin aan (of juist niet)? Welke illustratie vond je het meest opvallend of leuk, en waarom?
- Vind je dat de stijl van de illustraties past bij de sfeer van het verhaal? Waarom wel of niet?

Boeken voor lezers van jullie leeftijd bevatten niet noodzakelijk veel afbeeldingen. In "Zarafa" vind je op elke pagina meerdere afbeeldingen, naast paginagrote afbeeldingen.

- Vind je dat er genoeg illustraties in het boek staan, te veel of te weinig? Stoort de hoeveelheid afbeeldingen tijdens het lezen?

Non fictie / informatief

Barbara Rottiers haar schrijfstijl balanceert tussen informatief en verhalend. Ze vertelt niet alleen het verhaal van Zarafa, een giraffe die echt bestaan heeft, maar overstelpt de lezer ook met weetjes over giraffen zoals ...

- (pagina 26): Giraffen hebben geen goed geheugen, want de hersenen van een giraffe zijn maar een walnoot groot.
 - (pagina 33): Zarafa leefde na haar aankomst in Parijs nog achttien jaar en werd dus twintig jaar oud. Dat is behoorlijk oud voor een giraffe.
 - (pagina 42): Giraffen leven niet overal in het Afrikaanse werelddeel. Veel Afrikanen hebben zelf nog nooit een giraf in levenden lijve gezien. Daarvoor moeten ze zelf op safari in landen als Kenia, Tanzania, Botswana of Zuid-Afrika.
- Welk weetje over giraffen vond je het meest boeiend? Waarom? Welk weetje verraste je het meest, en wat dacht je eerst? Welk weetje zou je aan je vrienden of familie willen vertellen / heb je al verteld aan vrienden, familie of klasgenoten? Welk weetje vond je grappig of bijzonder, en waarom? Welk weetje vond je moeilijk te geloven? Heb je toevallig ook opgezocht of het weetje echt wel klopt? Welk weetje veranderde de manier waarop je naar giraffen kijkt? Welk weetje vond je een beetje triest of zorgwekkend? Welk weetje hielp je het meest om de reis van Zarafa beter te begrijpen? Welk weetje maakte je nieuwsgierig om meer te leren over dieren of geschiedenis? Als jij een nieuw weetje over giraffen aan het boek mocht toevoegen, welk weetje zou dat zijn? Ken je nog giraffenweetjes die niet in het boek opduiken?
 - Wat vind je van deze afwisseling tussen verhaal en informatie?

Historisch perspectief

Als een rockster ...

Het verhaal van de giraffe Zarafa speelt zich af in 1827, bijna 2 eeuwen geleden dus. Zo goed als niemand in Frankrijk had op dat moment al een giraffe in het echt gezien. Zelfs afbeeldingen van giraffes uit die tijd waren weinig realistisch. De geruchten die over de tocht van Zarafa de ronde deden, zorgden ervoor dat mensen hun fantasie op hol sloeg. (Zie de illustratie op pagina 47: het dier dat de mensen verwachten lijkt een beetje op een giraffe, maar ook weer niet.)

Het effect van Zarafa op de bevolking van Frankrijk komt het duidelijkst tot uiting in het hoofdstuk “Als een rockster in Lyon” (pagina 74, 75 en 76). Hieronder enkele fragmenten uit het hoofdstuk.

- “Tijdens de hele reis van Marseille naar Parijs stonden er mensen langs de weg om naar me te kijken. Iedereen wilde me aanraken. Mocht de smartphone toen al hebben bestaan, dan had ik op tienduizenden selfies gestaan.”
- “Om elf uur arriveerde ik in het centrum van Lyon. Het leek alsof alle mensen vrij genomen hadden op het werk, de boeren hun land hadden achtergelaten en alle scholen gesloten waren, want nog nooit in mijn leven had ik zoveel mensen bij elkaar gezien. De politie zou later zeggen dat het er dertigduizend waren.”
- “Eén paard steigerde. Daar schrok ik zo van, dat ikzelf ook mijn poten in de lucht gooide. Paniek steeg op uit de massa. Het publiek reageerde alsof het een net weer tot leven gewekte dinosaurus zag en dat was absoluut niet goed om de rust te laten weerkeren, niet bij de menigte, maar ook niet bij mij.”
- “De politie noteerde die dag met verenpen en inkt in het verslag: ‘Chaos tijdens bezoek van hare koninklijke hoogheid de giraf. Kleine Madeleine loopt beenbreuk op. Verder geen ernstige verwondingen. Rust na afloop snel weergekeerd.’ Als ik had moeten kiezen tussen de storm op zee of de chaos op Place Bellecour, dan had ik het echt niet geweten.”
- Wie vertelt het verhaal in deze fragmenten? Wat vind je van het feit dat de giraf zelf aan het woord is? Hoe verandert het jouw leeservaring dat het verhaal in de ik-vorm wordt verteld door Zarafa? Kan je goed meevoelen met het personage Zarafa, ook al is het een giraffe? Vind je dat de giraf geloofwaardig klinkt als verteller? Waarom wel of niet? Welke emoties van Zarafa voel je het sterkst in deze fragmenten? Herken je deze gevoelens? Zijn het gevoelens die je soms ook voelt? Wanneer dan wel bijvoorbeeld?
- Hoe reageren de mensen op de komst van Zarafa? Waarom denk je dat er zoveel mensen kwamen kijken? Hoe voel je je als lezer tijdens de beschrijving van de drukte in Lyon? Wat zou jij doen als je bij die mensenmassa had gestaan? Hoe zou jij je als toeschouwer voelen? Kan je dit gevoel vergelijken met een gebeurtenis uit je eigen leven? Welke gebeurtenis dan precies?
- Aan welke moderne gebeurtenissen doet deze mensenmassa jou denken? Kun je een voorbeeld noemen van een moment waarop heel veel mensen samenkwamen om één persoon of dier te zien, een gebeurtenis mee te maken? Denk je dat de komst van Zarafa in 1827 vergelijkbaar is met hoe mensen nu reageren op beroemdheden of grote evenementen? Waarom precies? Als er toen al smartphones en social media waren geweest, hoe zou de gebeurtenis er dan uitgezien hebben?

- Andere hoofdstukken worden door andere personages verteld / door de auteur zelf verteld. Welke vertellers vind je leuk / minder leuk, geslaagd / minder geslaagd? Waarom precies?

Giraffendiplomatie

Het verhaal van Zarafa is erg bijzonder, zeker als je weet dat de giraffe de hele tocht heeft moeten maken omdat ze een geschenk was van Mohammed Ali, de pasja van Egypte, voor de koning van Frankrijk, Karel X. Door het schenken van een giraffe wou de pasja de koning imponeren én hem gunstig stemmen. Ook vandaag worden er nog steeds dieren cadeau om te imponeren (zie pagina 22, het Chinese motto 'Doe eens een panda cadeau'.)

Hieronder een fragment uit het hoofdstuk "Giraffendiplomatie" (pagina 18 tot en met 23):

- "Een giraf? ... Een giraf ... Even denken ... Ja! Lumineus idee, een giraf! De pasja grommelde tevreden. Hij was duidelijk opgezet met de idee om de koning van Frankrijk een giraf te geven. Geen pluchen giraf natuurlijk. Nee nee, een echte. 'En nu we toch bezig zijn,' dacht hij, 'dan geven we de koning van Engeland er ineens ook een. Why not?' Hij deed er voor beide koningen nog wat sarcofagen en andere antiquiteiten bovenop. Wat kon hem dat oude Egypte ook schelen?" (pagina 21)
- Vind jij het goed dat mensen dieren als cadeau geven? Waarom wel of niet? Hoe zou jij je voelen als je uit je eigen land werd weggehaald, zoals bij Zarafa gebeurde, als geschenk, om op iemand indruk te maken?
- Denk jij dat een giraf gelukkig kan zijn in een dierentuin? Waarom wel, waarom niet? Wat vind jij leuk aan een dierentuin? En wat vind je minder leuk? Denk jij dat Zarafa het fijn vond in Parijs? Leg uit waarom wel, waarom niet.

Stellingen waarover gediscussieerd kan worden:

- Je mag geen dieren als cadeau geven.
- In een dierentuin zijn dieren veiliger / beter af dan in de natuur.
- In een dierentuin kunnen mensen veel leren over dieren.
- Een giraffe hoort in het wild, niet in een stad / een dierentuin of zoo.

Niet alleen Zarafa werd verplicht naar Frankrijk gestuurd. In haar kielzog volgden Hassan en Atir, haar twee verzorgers. (Zie hoofdstuk "Ontmoeting met Hassan en Atir", pagina 28, 29 en 30. Over het verdere verloop van het leven van beide heren kan je lezen in het hoofdstuk "Een nieuw leven als Parisienne", pagina 96 en 97).

- Hoe denk je dat Atir en Hassan zich voelden toen ze met Zarafa mee naar Frankrijk moesten?
Wat moesten Atir en Hassan doen om goed voor Zarafa te zorgen? (focus op het welzijn van de giraffe, zorgen dat de giraffe heelhuids bij de koning van Frankrijk aankwam...) Zou jij mee willen reizen met een giraffe door een heel land? Waarom wel of niet?
- Denk jij dat Atir en Hassan veel om Zarafa gaven? Waar merk je dat aan in het verhaal? (De manier waarop Atir Zarafa behandelt, getuigt van heel veel liefde voor de giraffe; hij behandelde haar als een soort van diva. Als giraffeverzorger genoot Atir zelf ook van een sterrenstatus.)

Tekenspel

Tegenwoordig is het bijna niet meer voor te stellen dat je een dier nooit eerder in het echt hebt gezien en niet precies weet hoe het eruitziet. We hebben overal wel een foto of afbeelding van. Zie je iets niet met je eigen ogen, dan zoek je het gewoon online op. Vroeger was dat heel anders. In het boek “Zarafa” van Barbara Rottiers wordt verteld over de eerste giraffe die in Frankrijk aankwam. De mensen die daar toen woonden, kwamen massaal kijken naar de giraffe die door hun dorp of stad trok. Zoiets hadden ze immers nog nooit eerder gezien. Destijds kenden mensen giraffen en andere exotische dieren alleen van tekeningen. Die afbeeldingen waren vaak niet erg realistisch, omdat ze nog nooit het echte dier hadden gezien.

MATERIAAL

- Bijlage 1
- Papier en potloden
- Pennen of stiften

Inleiding: Je kreeg zonet enkele afbeeldingen (zie bijlage) te zien uit middeleeuwse manuscripten. In deze manuscripten werden dieren afgebeeld die de gemiddelde middeleeuwer nooit met zijn of haar eigen ogen zou zien. In de middeleeuwen waren er geen foto's of filmpjes zoals nu. Mensen kenden veel dieren, vooral exotische dieren uit verre landen, niet uit eigen ervaring.

Die tekeningen waren vaak niet erg precies of echt. Soms leken de dieren best raar, omdat de tekenaars nooit het echte dier hadden gezien en ze zich moesten baseren over wat ze lazen / hoorden vertellen over deze dieren. Daardoor zagen dieren in oude boeken er soms grappig of anders uit dan we nu gewend zijn.

In dit spel ga jij samen met anderen ook een dierentekening maken, alleen met de beschrijving van het dier, zonder het dier te zien / te benoemen.

Spelverloop

- Kies een beschrijver - Eén persoon uit de groep kiest in stilte een dier (bijv. een olifant, een krokodil, een walvis... Alles behalve een giraffe), zonder het aan de anderen te vertellen.
- De beschrijving - De beschrijver vertelt in detail hoe het dier eruit ziet, zonder het dier bij naam te noemen of zelf een afbeelding van het dier op te zoeken. Denk tijdens het beschrijven aan volgende zaken: Hoe groot het dier is / Welke kleur(en) het heeft / Welke lichaamsdelen opvallend zijn (bijv. grote oren, scherpe tanden...) / Hoe het beweegt of het gevaarlijk is ...
- Tekenen maar! - De andere groepsleden luisteren goed naar de omschrijving en tekenen het dier alleen op basis van wat ze horen. Ze mogen geen vragen stellen of het dier raden tijdens het tekenen.
- Tonen maar! - Als iedereen klaar is, tonen alle deelnemers hun tekening aan elkaar.

— Raad het dier - De beschrijver onthult welk dier het was en bespreekt met de groep hoe dichtbij of ver de tekeningen kwamen.

(Variaties: Je kunt meerdere rondes spelen met steeds een andere beschrijver. / Maak teams en vergelijk welke tekening het beste overeenkomt met het echte dier of de omschrijving.)

3

VERDER LEZEN

- “IJsberen en andere draaikonten in de dierentuin” / Ditte Merle en Alex De Wolf (ill.) (The House of Books, 2010) www.boekenzoeker.be/ijsberen-en-andere-draaikonten-de-dierentuin
- PODCAST - Barbara Rottiers & “Zarafa” op Boektopiat: www.boektopia.podbean.com/e/boektopia-barbara-rottiers-zarafa/
- PODCAST - Barbara Rottiers & “Zarafa” bij “Voorproevers” op Radio 1: www.vrt.be/vrtmax/podcasts/radio-1/v/voorproevers/3/hoe-een-giraf-een-heel-bijzondere-reis-maakte-van-egypte-naar-fr/

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op ‘Lezen’ en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Jochen Van Aken, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye

BIJLAGE 1

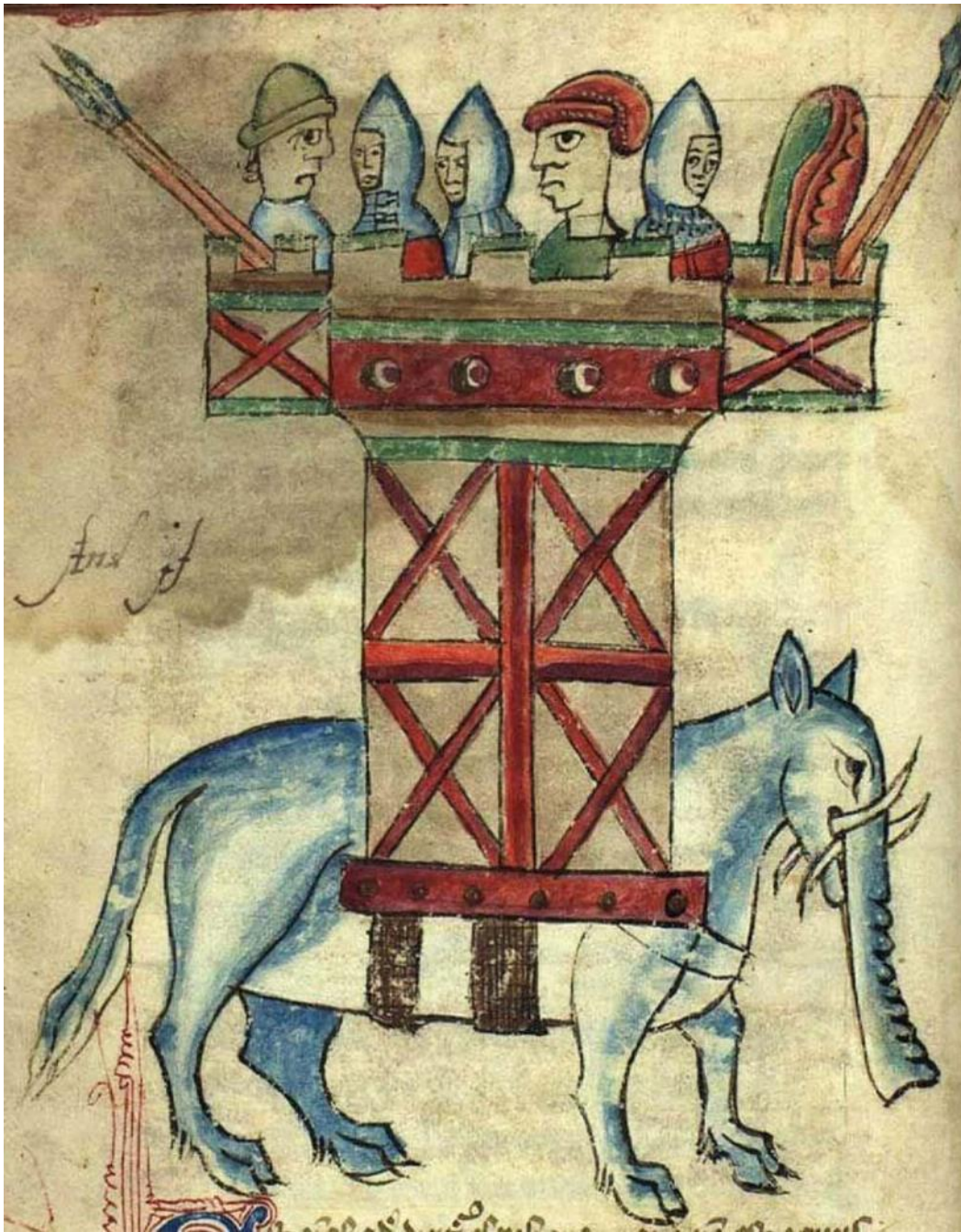
(Leeuwen en beren, vroege 13e eeuw)

(Krokodil, Edward Topsell, 1658)

(Olifanten, late 13e eeuw)

(Olifant, 15e eeuw)

(Luipaard, 12e eeuw)

Bron: 28 Hilariously Wrong Historical Depictions Of Animals,
www.ranker.com/list/inaccurate-historical-drawings-of-animals/danielle-ownbey